

Recensiones

Directorium spirituale Ordinis Praemonstratensis, Averbode, 1959, 288 blz.

Zoals de titel te verstaan geeft, wil dit werk een handleiding zijn tot het kennen en beleven der norbertijnse spiritualiteit. Het boek is doorzichtig samengesteld en is in verzorgd Latijn geschreven. Op de eerste plaats biedt het normen voor norbertijns leven, maar tevens vindt men erin verdisconteerd een schat van kloosterlijke ervaring, zodat een gestage lezing slechts heilrijke gevolgen kan hebben voor individu en gemeenschap.

Wil echter een bespreking méér zijn dan een aankondiging, dan dient een en ander daaraan te worden toegevoegd. Kritiek heb ik eigenlijk niet. Hoogstens kan ik de (overigens onbelangrijke) opmerking maken, dat een Duitser over « Winther » kan struikelen (blz. 185). Laat ik me dus bepalen tot het noteren van een paar reacties, welke de lezing van het boek in mij wekte.

Terecht worden de jongeren op blz. 153 aangespoord zich te verdiepen in het leven der eerste premonstratenzers. Wanneer ze Norbertus en Hugo zouden vergelijken, hun studie aanvangend met beider eerste ontmoeting te Valenciennes, en de levensgang van beiden na zouden speuren tot aan de dood van St. Norbertus, zouden de studenten, naar het mij voorkomt, getroffen worden door beider offerbereidheid. Kon Norbertus eerder dan Hugo ertoe besluiten een wezenlijk element van het ideaal der « *Pauperes Christi* » prijs te geven, van de andere kant kreeg Hugo te verwerken, dat door toedoen van zijn geliefde meester een « *ordo intra ordinem* » dreigde te ontstaan (N. BACKMUND, *Monasticon Praem.* I, 207).

Verhelderend voor de kennis van het oudste erfgoed onzer orde kan ook zijn: een vergelijking te maken tussen Hugo van Fosses en Anselmus van Havelberg, beiden leerlingen van St. Norbertus. In de vorige eeuw trok de Havelberger in onze kringen weinig of geen aandacht. Men raadplege: M. GEUDENS, *Annus asceticus Norbertinus sive Monita spiritualia*. Thans mag men zich verheugen, dat hij binnen het gezichtsveld is gekomen (blz. 30, 49, 54, 172 vlg.).

Ook St. Augustinus heeft meer belangstelling gekregen. Tengevolge van de theologische twisten en dwalingen der 16^e en 17^e eeuw raakten de werken van de kerkvader in discrediet en ging St. Ignatius van Loyola diens plaats innemen. De geest der Sociëteit vond in onze orde een vruchtbare, wijl toen braak liggende, voedingsbodem. Zo sterk leken de moderne ideeën te hebben ingewerkt, dat de norbertijnen in de 18^e eeuw de schijn op zich laadden slechts door hun habijt te verschillen van Ignatius' volgelingen. Hoe men over ons dacht, blijkt uit dit merkwaardig getuigenis:

« Zoo nuttig was (onze) orde, dat men hare Geestelijken den naam van *witte Jezuiten* gaf ! Reden genoeg voor den Antichristischen *tijdgeest*, om uitroeijing te bewerken ». Het citaat, waarin de woorden « witte Jezuiten » en « tijdgeest » cursief voorkomen, dateert uit 1824 en treft men aan in een tijdschrift van niemand minder dan LE SAGE TEN BROEK (*Bijdragen van den godsdienst-vriend* ; tot nut van 't algemeen. Dl. I, blz. 33).

Gelukkig is het getij sinds het begin dezer eeuw aan het keren. Prelaat Gisquière behoort tot de weinigen onder ons, die zich tot de studie van St. Augustinus voelde aangetrokken. We herinneren ons nog de gedegen lezing, welke hij in 1930 te Averbode hield bij gelegenheid van een Augustinusherdenking. Ook in het Directorium spirituale vinden we St. Augustinus veelvuldig aangehaald. Wat blz. 150 vg. geschreven staat, diende elke norbertijn te lezen en te herlezen.

Jammer dat een personenregister ontbreekt. Wat zou het nuttig zijn, wanneer men pregnante uitspraken van Adam, Philippus, Richardus e. a. gemakkelijk terug kon vinden. Het woord « passim » zou echter moeten worden vermeden.

H. HEIJMAN, O. Praem.

Abdij van Berne.

F. J. THONNARD, A. A., *Traité de Vie spirituelle à l'école de Saint Augustin*. 824 pp. Editions Bonne Presse, Paris, 1959.

Le titre du remarquable ouvrage que nous présentons en indique parfaitement l'objet et la méthode. Il ne s'agit pas d'une monographie sur la doctrine spirituelle de tel Père de l'Eglise. Saint Augustin n'a jamais composé de synthèse de ses vues en la matière ; mais il était, comme le montrait récemment un augustinisant de marque, « un maître de l'ordre théologal », faisant constamment ressortir, en ses exposés théologiques et en son œuvre oratoire, les richesses spirituelles du dogme. On comprend dès lors que l'on puisse composer un traité complet et solide de spiritualité « à l'école de Saint Augustin », c'est-à-dire tout inspiré de son esprit, et glaner dans ses écrits de substantiels et savoureux passages pour éclairer tous les principes, préceptes et conseils de l'ascèse chrétienne. C'est précisément ce qu'a fait le R. P. Thonnard, déjà bien connu comme parfait connaisseur des questions augustiniennes.

On ne sera pas surpris que l'exposé soit axé sur la Charité, le grand leitmotiv du docteur d'Hippone ; « Les Sources de la Charité », « L'Ascension vers la Charité », « L'Epanouissement de la Charité », telle est la division de l'ouvrage, un peu artificielle peut-être, et sans connexion vraiment réelle avec la manière d'envisager les questions diverses. Un des grands attraits de l'œuvre est à coup sûr que, tout en étant bien autre chose qu'un simple recueil d'extraits, elle est émaillée de textes d'Augustin, d'ailleurs excellemment choisis. Cela donne un ensemble de haute qualité, nourriture forte et agréable à la fois.